خبر

رهبر انقلاب:
مسئولان حوزه سلامت به جامعه پرستاری توجه ویژه داشته باشند

رهبر معظم انقلاب در پیامی به مناسبت سالروز میلاد حضرت زینب(س) و روز پرستار، با اشاره به نقش احیاگر و امیدبخش پرستاران و تأثیرگذاری مهم آنان در سلامت و امنیت جسمی و روحی جامعه، مسئولان حوزه سلامت را به توجه ویژه به جامعه پرستاری توصیه کردند. متن پیام آیت‌الله سیدمجتبی حسینی‌خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب، به مناسبت روز پرستار به شرح زیر است:

«بسم‌الله الرحمن الرحیم

پنجم جمادی‌الاولی در هر سال، یادآور میلاد مبارک بانویی است که در سایهٔ محبت و تربیت و ملازمت خمسهٔ طیبه صلوات‌الله و سلامه علیها و علیهم که برترین‌های خلقت الهی به‌شمار می‌روند بالید. پرورش و رشد زینب کبری سلام‌الله‌علیها در این مکتب نورانی در طی بیش از ۵۰ سال، آن‌چنان جلوه‌ای رنگارنگ از عناصر شرافت و برتری در این ستارهٔ درخشان اعصار بروز داد که همواره مایهٔ تمجید و تحسین و مباهات اولیای الهی بوده است. اوج این درخشش در حماسهٔ عاشورا رخ داد. از یک سو بذل بی‌منتهای شفقت و خیرخواهی و غمخواری صبورانه نسبت به مظلومان دشت کربلا؛ و از سوی دیگر از ارجمندترین نمادهای صلابت و شجاعت بودن.

تاریخ نهضت و انقلاب اسلامی از ابتدا، مملو از صحنه‌های حضور زینبی بانوان و دختران ایران است. این امر در دورهٔ بعثت بی‌بدیل ملت که در دفاع مقدس سوم رقم خورد، کیفیت و کمیتی شگفت‌آور یافت. اینک بانوان زینبی ایران اسلامی، با حضور پررنگ خود در عرصه‌های مختلف به‌خصوص میادین در شهرها و روستاها، پیشگامان تبیین عملی و مقاومت در پشت خطوط جنگِ سخت هستند؛ به‌طوری که طاغوت‌های زمانه که همواره رنج و درد و سرکوبِ این ملت را می‌خواهند، در خود یارای مقابله با این لشکر انبوه را نمی‌بینند.

روز میلاد زینب کبری را مردمان سرزمینی که دلدادهٔ عترت طاهره صلوات‌الله و سلامه علیهم اجمعین بوده از سر ملاحظهٔ وجه مهربانی و هم‌زبانی با دردمندان و فداکاری‌ورزیدن نسبت به ایشان، بحق روز بزرگداشت مقام پرستار دانسته‌اند؛ چراکه بسیاری از این صفات اخلاقی و ارزش‌های انسانی در قشر زحمتکش و ارزشمند پرستار مشهود است. نقش پرستار همچون بعضی دیگر از اقشار از قبیل اطبا، معلمین و مربیان، روحانیون و امدادگران، نقشی احیاگر و امیدبخش است. ازاین‌رو به پرستار، گاه چون فرشتهٔ رحمت نگریسته می‌شود و آن، وقتی است که در برابر کج‌خلقی و بی‌تابی اشخاص دردمند و رنجور، موجبات آرامش و امید و بهبود و علاج بیماران و در نتیجه نزول رحمت الهی را فراهم می‌سازد. البته نقش پرستاران در درمان بیماران برخلاف طبیبان، نیازمند حضوری ممتد، پیگیرانه و صبورانه است. تأثیر این قبیل حضور فراتر از امورات جسمی بوده و مرهم آلام روانی و روحی و مانع از غلبهٔ ناامیدی در بسیاری از موارد خواهد بود. این‌گونه است که آنچه از عهدهٔ طبیبان خارج است، با ایفای این نقش دلسوزانه به انجام می‌رسد.

در زمانه‌ای که شبکهٔ خبیث استکبار از هیچ سعی برای وارداختن انواع ظلم و جنایت بر ملت‌های آزاده و مقاوم خصوصا ملت ایران خودداری نمی‌کند و از جمله با ایجاد انواع محدودیت‌های مربوط به امور درمان و دارو به دنبال تحمیل رنج بر ملت بزرگ ایران است، توجه به پرستاران، تقویت جامعهٔ پرستاری، حفظ و ارتقای دانش، مهارت، توان، نشاط، انگیزه و کرامت پرستاران خصوصا آنها که خود را وقف تلاش در نهادهای غیرخصوصی کرده‌اند، تأثیر مهمی بر سلامت و امنیت جسمی و روحی جامعه دارد. از این رو انتظار است که مسئولان عرصهٔ سلامت در امتداد رفتارهای متعهدانهٔ خود، این امور مهم را دارای اولویت بدانند.

بنده این دو مناسبت را به ملت عزیز، بانوان وظیفه‌شناس و پر ارادهٔ میهن اسلامی و به‌طور خاص به خواهران و برادران پرستار تبریک عرض می‌کنم.

در پایان برای شهدای مظلوم و فداکار جامعهٔ پرستاران خصوصا شهدای پرستار در جنگ‌های تحمیلی دوم و سوم و فتنهٔ دی‌ماه ۱۴۰۴، رحمت الهی را مسئلت نموده و امیدوارم با دعای سَرورمان عجل‌الله تعالی فرجه‌الشریف، خداوند متعال به ملت ایران، عزت و اقتدار بیش از پیش و هر آنچه که شایستهٔ پیروی از مکتب زینب سلام‌الله علیها است را عنایت فرمایند».

در نشست دوستانه سفرای کشورهای عربی مقیم تهران مطرح شد
تأکید صالحی بر مدیریت بحران‌های منطقه‌ای و بازگشت ثبات به غرب آسیا

نشست دوستانه سفرای کشورهای عربی مقیم تهران به افتخار دکتر علی‌اکبر صالحی، رئیس بنیاد ایران‌شناسی، شامگاه چهارشنبه ۲۲ مهرماه در اقامتگاه سفیر قطر در تهران برگزار شد.

در این نشست، تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای و پیامدهای آن بر امنیت و ثبات غرب آسیا، به‌ویژه حوزه خلیج فارس، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. حاضران با بررسی عوامل مؤثر در شکل‌گیری و تشدید بحران‌های منطقه‌ای، درباره راهکارهای مدیریت شرایط کنونی و جلوگیری از گسترش تنش‌ها گفت‌وگو کردند. در این میان، سیاست‌ها و رفتارهای تنش‌زای رژیم صهیونیستی و آمریکا و پیامدهای آن برای کشورهای منطقه از محورهای اصلی بحث بود. بخش دیگری از گفت‌وگوها به بررسی راه‌های مهار بحران‌ها، کاهش بی‌ثباتی و فراهم‌کردن زمینه بازگشت صلح و آرامش به منطقه اختصاص داشت.

شرکت‌کنندگان بر اهمیت شناخت دقیق تحولات و بررسی راهکارهای مؤثر برای مدیریت پیامدهای امنیتی و سیاسی آن تأکید کردند. این نشست در فضایی صمیمانه برگزار شد و فرصتی برای تبادل دیدگاه‌ها درباره چالش‌های مشترک منطقه‌ای و راه‌های دستیابی به ثبات و آرامش پایدار در غرب آسیا فراهم آورد.

امیر دریادار سیاری:
تنگه هرمز بسته است؛ عبور باید با هماهنگی باشد

رئیس ستاد و معاون هماهنگ‌کننده ارتش با تأکید بر بسته‌بودن تنگه هرمز گفت: هرگونه عبور از این تنگه باید با هماهنگی انجام شود.

امیر دریادار حبیب‌الله سیاری، رئیس ستاد و معاون هماهنگ‌کننده ارتش، روز پنجشنبه ۲۳ مهر در حاشیه مراسم تجلیل از پرستاران ارتش، در جمع خبرنگاران درباره وضعیت تنگه هرمز اظهار کرد: تنگه هرمز بسته است؛ اگر بسته نبود و نفت از آن عبور می‌کرد، قیمت بنزین در آمریکا افزایش پیدا نمی‌کرد. این موضوع کاملا روشن و مشخص است.

او با تشریح حضور نیروهای مسلح در منطقه افزود: در غرب تنگه هرمز، نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی محکم ایستاده و در شرق تنگه هرمز تا شمال دریای عمان نیز ارتش جمهوری اسلامی ایران با اقتدار حضور دارد و کنترل و نظارت صددرصدی بر منطقه اعمال می‌کند.

امیر دریادار سیاری تأکید کرد: اگر عبوری هم انجام شود، باید با هماهنگی باشد؛ در غیر این صورت، در اخبار می‌بینید چه اتفاقی می‌افتد.

معاون هماهنگ‌کننده ارتش ادامه داد: همین وضعیت نشان‌دهنده بسته‌بودن تنگه هرمز است. اگر این تنگه باز بود، نفت عبور می‌کرد و قیمت بنزین در آن کشورها افزایش نمی‌یافت.

او خاطرنشان کرد: تا زمانی که این کشورها به دنبال تأمین بنزین و گازوئیل هستند، یعنی تنگه هرمز بسته است و دلیل روشن آن نیز همین موضوع است.

پزشکیان در سفر به ارمنستان، جنگ را «نسل‌کشی زیست‌محیطی» خواند
دیپلماسی سبز ایران در قفقاز

وحیده کریمی: مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور، دیروز در اجلاس سران هفدهمین کنفرانس اعضای کنوانسیون تنوع زیستی در ایروان، جنگ را نه‌تنها تهدیدی برای انسان‌ها و زیرساخت‌ها، بلکه عامل مستقیم نابودی طبیعت خواند و آن را «اکوساید یا نسل‌کشی زیست‌محیطی» نامید. او در سخنرانی خود که با محکوم‌کردن آثار مخرب جنگ‌های تجاوزکارانه بر طبیعت همراه بود، گفت: «جنگ، جنگل‌ها را می‌سوزاند، تالاب‌ها را تخریب می‌کند، خاک و آب را آلوده کرده و گونه‌های جانوری را آواره می‌کند». رئیس‌جمهور با اشاره به حجم نابودی‌های رقم‌خورده در غزه، به نقل از کارشناسان هشدار داد که بخش‌هایی از خاک آن تا صدها سال آینده نمی‌تواند میزبان حیات و چرخه‌های اکولوژیک طبیعی و گیاهی باشد. او این وضعیت را مصداق روشن «اکوساید» دانست که به گفته او باید در سطح جهانی محکوم شود. پزشکیان در بخش دیگری از سخنانش، با اشاره به اینکه «طبیعت مرز سیاسی نمی‌شناسد»، تأکید کرد که گسترش آلودگی‌های آب، خاک و هوا در پشت مرزها متوقف نمی‌شود و ازاین‌رو آسیب‌های ناشی از جنگ، مسائلی با ماهیت جهانی هستند که به راه‌حل‌های بین‌المللی نیاز دارند. او از جامعه بین‌المللی خواست سازوکارهایی مؤثر، شفاف و قابل اجرا برای حفاظت از میراث طبیعی و تنوع زیستی در زمان جنگ ایجاد کند و تصریح کرد: «هیچ کشوری نباید در زمان جنگ، طبیعت را قربانی خاموش و بی‌دفاع بداند». رئیس‌جمهور همچنین با اشاره به جنگ تجاوزکارانه‌ای که به گفته او «ایالات متحده و رژیم صهیونیستی در منطقه ما به راه انداخته‌اند»، گفت: آسیب به تأسیسات صنعتی و انرژی، آتش‌سوزی‌ها، انتشار آلاینده‌ها و آلودگی خاک و آب، اکوسیستم‌های طبیعی و زیرساخت‌های حفاظتی را که طی سال‌ها تلاش فراهم شده بود، تهدید کرده و از میان برده است.

ایران، میراث‌دار سرمایه‌ای بی‌بدیل

پزشکیان در ابتدای سخنرانی خود، با قدردانی از نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان، دولت و ملت این کشور برای میزبانی این رویداد مهم، حضور در جمع خانواده جهانی کنوانسیون تنوع زیستی را مایه خرسندی خواند و گفت: «امروز در نقطه‌ای از تاریخ ایستاده‌ایم که تنوع زیستی دیگر صرفا یک موضوع علمی یا زیست‌محیطی نیست؛ موضوعی مرتبط با صلح و امنیت، سلامت، امنیت غذایی، آبی و عدالت بین‌نسلی برای همه ساکنان زمین است». او با اشاره به اینکه جمهوری اسلامی ایران از نخستین کشورهایی است که اهمیت حقوقی و بین‌المللی این موضوع را به رسمیت شناخته و به عضویت کنوانسیون تنوع زیستی درآمده است، افزود: «رابطه ایران با تنوع زیستی، به تاریخ عضویت ما در یک کنوانسیون بین‌المللی محدود نمی‌شود». رئیس‌جمهور ایران با توصیف پیشینه کهن کشورش در زندگی همسو و هماهنگ با طبیعت، گفت: ایران با برخورداری از تنوع چشمگیر اکوسیستم‌ها، گونه‌ها و ذخایر ژنتیکی، میراث‌دار سرمایه‌ای ارزشمند و بی‌بدیل است؛ سرمایه‌ای که حاصل میلیون‌ها سال تکامل، پویایی و سازگاری طبیعت بوده و در فرهنگ، آداب و رسوم، معیشت، دانش بومی و هویت تاریخی مردمان این سرزمین بازتاب یافته است.

پزشکیان با اشاره به موقعیت جغرافیایی استثنائی ایران در محل تلاقی حوزه‌های زیست جغرافیایی گوناگون، از جنگل‌های هیرکانی و ارسباران تا کوهستان‌های زاگرس، از مناطق خشک و بیابانی تا سواحل خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر، این عرصه‌ها را مأمن هزاران گونه گیاهی، جانوری و ذخایر ژنتیکی ارزشمند خواند که پایه و اساس پایداری سرزمین و پشتوانه‌ای استوار برای تأمین آب، غذا، سلامت، امنیت زیستی، تاب‌آوری در برابر مخاطرات طبیعی و ضامن توسعه پایدار کشور به شمار می‌آیند. رئیس‌جمهور در ادامه با تأکید بر پیوند تنوع زیستی با تاریخ و تمدن انسان در ایران گفت: «دوستی، احترام و حمایت از طبیعت، بخشی از هویت فرهنگی، دینی و آیینی ایرانیان است و همواره بخشی از زندگی انسان و امانتی برای نسل‌های آینده دانسته شده است». او با اشاره به اینکه بسیاری از شیوه‌های زندگی، کشاورزی، دامداری، استفاده از گیاهان دارویی و دانش بومی مردم ایران در طول تاریخ بر پایه شناخت و سازگاری با طبیعت شکل گرفته است، تصریح کرد: «حفاظت از تنوع زیستی برای ایران تنها حفاظت از گونه‌ها و زیستگاه‌های آنها نیست؛ حفاظت از یک میراث طبیعی، فرهنگی و تمدنی است». پزشکیان در تشریح اقدامات ملی ایران در این حوزه گفت: با تکیه بر فرهنگ دیرپای احترام به طبیعت و در راستای اهداف و تعهدات ملی و جهانی، سند راهبردها و برنامه اقدام ملی تنوع زیستی تدوین و تصویب شده است. سازمان حفاظت محیط زیست به‌عنوان هماهنگ‌کننده ملی تعیین شده و سازوکار مشارکت غیردولتی با اولویت جوامع محلی نیز به تصویب دولت رسیده است. او حفاظت از گونه‌های در معرض تهدید و احیای جمعیت‌های آسیب‌پذیر، ازجمله افزایش مناطق حفاظت‌شده و پایش گونه‌های شاخص حیات وحش را از اولویت‌های اساسی کشور خواند.

دیپلماسی صلح در سایه تحریم

رئیس‌جمهور در بخش دیگری از سخنانش، همکاری‌های زیست‌محیطی را «پلی میان ملت‌ها» توصیف کرد و گفت: «معتقدیم حفاظت از تنوع زیستی می‌تواند یکی از عرصه‌های مهم دیپلماسی صلح باشد». او با اشاره به بحران‌های امنیتی ناشی از حضور غیرقانونی و توسعه‌طلبانه قدرت‌ها، تغییرات اقلیمی، کمبود آب و تخریب اکوسیستم‌ها در منطقه، همکاری محیط‌زیستی را مسیری برای دستیابی به صلح و امنیت برای همه، صلح با طبیعت و آینده‌ای همسو و هماهنگ با طبیعت دانست. پزشکیان در ادامه با انتقاد از تحریم‌های اقتصادی، تصریح کرد: «کشورهایی که تحت تحریم‌های اقتصادی هستند یا در معرض تجاوزات نظامی قرار گرفته‌اند، نباید به‌تنهایی هزینه‌های زیست‌محیطی تحریم‌ها یا جنگ‌هایی را که آغازگر آن نبوده‌اند، تحمل کنند». او با اشاره به اینکه ایران هم‌زمان با فشارهای ناشی از تغییر اقلیم، خشک‌سالی، کمبود آب، بیابان‌زایی و کاهش منابع طبیعی از یک سو و آثار تحریم‌های اقتصادی و محدودیت دسترسی به فناوری و منابع مالی از سوی دیگر مواجه است، گفت کشورش در دو سال پی‌درپی هدف جنگ‌های جنایتکارانه با استفاده گسترده از سلاح‌های مخرب و ممنوعه و در موارد زیاد با هدف عمدی تخریب محیط زیست، مانند حملات به مخازن سوخت در پایتخت، بوده است.

رئیس‌جمهور ایران با تأکید بر اینکه حفاظت از تنوع زیستی بدون تأمین منابع مالی کافی و دسترسی عادلانه به دانش و فناوری و ظرفیت‌سازی، در حد انجام مذاکرات، صدور قطع‌نامه و تعیین اهداف باقی خواهد ماند، افزود: «اگر از کشورهای در حال توسعه انتظار داریم از جنگل‌ها، تالاب‌ها، گونه‌ها و منابع ژنتیکی خود حفاظت کنند، باید شرایط دسترسی به ابزارهای لازم برای انجام این مسئولیت را نیز برایشان فراهم کنیم. این همان معنای واقعی عدالت محیط‌زیستی است». او خواستار قابل دسترس‌تر، عادلانه‌تر و متناسب‌تر شدن منابع مالی تنوع زیستی با نیازهای واقعی کشورهای در حال توسعه شد و انتقال فناوری‌های نوین، ظرفیت‌سازی، توسعه دانش بومی و مشارکت جوامع محلی را در کانون توجه اجرای تعهدات کنوانسیون دانست.

پزشکیان از آژانس‌های سازمان ملل متحد، نهادهای مالی بین‌المللی و سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط در حوزه محیط زیست و توسعه پایدار خواست سازوکارهای بسیج منابع مالی، ارزیابی خسارات زیست‌محیطی، احیای اکوسیستم‌های آسیب‌دیده و حمایت از کشورهای متأثر برای مقابله با پیامدهای زیست‌محیطی درگیری‌های مسلحانه را تقویت کنند.

آمادگی ایران برای همکاری جهانی

رئیس‌جمهور در پایان سخنرانی خود با تأکید بر اینکه نجات کره زمین و حفاظت از محیط زیست مستلزم درک و تفاهم مشترک همه نسبت به چالش‌های پیش‌روی بشریت و استفاده مسئولانه از راه‌حل‌های متنوع است، گفت: «باید از راه‌حل‌هایی استفاده شود که شرایط، اولویت‌ها، ظرفیت‌ها و مسیرهای متفاوت ملی را مورد توجه قرار می‌دهد و بار مضاعفی را بر دوش کشورهای در حال توسعه نمی‌گذارد». او آمادگی جمهوری اسلامی ایران را برای همکاری سازنده با جامعه جهانی با در اختیار قراردادن ظرفیت‌های علمی، دانشگاهی و تجربیات خود اعلام کرد و گفت: «در منطقه‌ای که با بحران‌های امنیتی ناشی از حضور غیرقانونی و توسعه‌طلبانه قدرت‌ها، تغییرات اقلیمی، کمبود آب و تخریب اکوسیستم‌ها مواجه است، همکاری در زمینه محیط زیست می‌تواند پلی میان ملت‌ها ایجاد کند. پلی که مسیر را برای دستیابی به صلح و امنیت برای همه، صلح با طبیعت و آینده‌ای با زندگی همسو و هماهنگ با طبیعت هموار می‌کند».

تدوین برنامه راهبردی بلندمدت با ارمنستان

در حاشیه این اجلاس، پزشکیان با نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان، دیدار و گفت‌وگو کرد. رئیس‌جمهور با تأکید بر لزوم تدوین برنامه راهبردی و بلندمدت میان دو کشور در حوزه‌های معدنی، تجاری، اقتصادی، گردشگری و فرهنگی گفت: «تدوین برنامه استراتژیک و راهبردی بین دو کشور می‌تواند به تعمیق روابط دو کشور در بخش‌های مختلف منجر شود». او تعمیق روابط ایران و ارمنستان را عامل ثبات و امنیت در منطقه خواند و افزود: «ما مصمم به گسترش ارتباطات در همه زمینه‌ها هستیم و باید با همکاری یکدیگر مسائل را در میدان عمل به منصه ظهور برسانیم. تا به امروز نیز اقدامات بسیار خوبی صورت گرفته است که امیدواریم این اقدامات بلندمدت بوده و نتایج ملموسی داشته باشد». پزشکیان همچنین با اشاره به تحریم‌های آمریکا تصریح کرد: «آمریکا باید بداند که ایران با تکیه بر مردم و با هماهنگی با همسایگان، با قدرت ارتباط خود را با دنیا ادامه خواهد داد. آمریکا نه‌تنها برای ما بلکه برای کل دنیا مشکل ایجاد کرده است. اگر بخواهد این مسیر را همچنان ادامه دهد، برای همه دنیا اوضاع بدتر خواهد شد؛ پس بهتر است به جای زور، با منطق گفت‌وگو اقدام کند». پاشینیان نیز با اشاره به سابقه فرهنگی ایران و قدمت تاریخی آن گفت: «ما خواستار ثبات و صلح در منطقه هستیم و ارتباطات‌مان را با کشورهای همسایه روز به روز گسترش داده و تلاش می‌کنیم این ارتباطات در مسیر توسعه متقابل انجام شود». او همکاری در زمینه انرژی را دارای «پتانسیل بسیار بزرگ» توصیف کرد و گفت تلاش می‌شود ارتباطات دو کشور در این حوزه بیش از پیش افزایش یابد.

ایران به دنبال سلاح هسته‌ای نیست

رئیس‌جمهور در دیدار با نخست‌وزیر گرجستان نیز با رد ادعاهای مطرح‌شده علیه برنامه هسته‌ای ایران گفت: «ایران به دنبال سلاح هسته‌ای نیست و تبلیغات مخرب علیه کشورمان را دروغ می‌دانیم». او با تأکید بر آمادگی همیشگی ایران برای گفت‌وگو، افزود: «آنها فکر می‌کنند می‌توانند ما را تسلیم کنند، اما ما زیر بار زور نخواهیم رفت». نخست‌وزیر گرجستان نیز در این دیدار با اشاره به مواضع شفاف کشورش در قبال همسایگان، هرگونه مداخله خارجی در امور کشورها را رد کرد و اصول سیاست خارجی گرجستان را دوستی و همکاری میان دو کشور خواند.

روایت زندگی پیروز مجتهدزاده؛ پژوهشگری که نیم‌قرن از مرزهای ایران گفت و نوشت
مرزدار قلم

شرق: پیروز مجتهدزاده، استاد و پژوهشگر جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک، روز پنجشنبه ۲۳ مهر ۱۴۰۵ درگذشت

افشین علا، شاعر و خاله‌زاده‌اش، با این ادبیات خبر را اعلام کرد: پیروز مجتهدزاده، جغرافی‌دان و پژوهشگر جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک ایران، پنجشنبه ۲۳ مهر در ۸۱سالگی در لندن درگذشت. پژوهشگری که بخش مهمی از فعالیت‌های علمی خود را به مطالعه مرزهای ایران، مسائل ژئوپلیتیکی منطقه، خلیج فارس و منافع سرزمینی کشور اختصاص داد و حالا در دیار غربت، چشم از جهان فرو بسته است.

از نور تا منچستر و آکسفورد

پیروز مجتهدزاده ۲۰ بهمن ۱۳۲۴ در شهر سولده از شهرستان نور در استان مازندران متولد شد. او تحصیلات دانشگاهی خود را در رشته جغرافیای انسانی و اقتصادی در دانشگاه تهران آغاز کرد و سپس برای ادامه تحصیل به بریتانیا رفت. مجتهدزاده در دانشگاه منچستر کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی گرفت و در دانشگاه آکسفورد و دانشگاه لندن نیز در همین حوزه به تحصیل و پژوهش پرداخت.

او طی چند دهه فعالیت علمی، در زمینه جغرافیای سیاسی، ژئوپلیتیک، مرزهای بین‌المللی و تحولات منطقه‌ای پژوهش کرد و با دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی ایران و بریتانیا همکاری داشت. فعالیت‌های دانشگاهی او در دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه تهران و همچنین مرکز مطالعات ژئوپلیتیک و مرزهای بین‌المللی در دانشکده مطالعات شرقی و آفریقایی دانشگاه لندن (SOAS) بخشی از کارنامه علمی او را تشکیل می‌دهد.

خلیج فارس؛ دغدغه همیشگی

مجتهدزاده آثار متعددی درباره جغرافیای سیاسی ایران، مرزهای بین‌المللی، موقعیت راهبردی خلیج فارس و تحولات سیاسی منطقه تألیف کرد. از جمله آثار شناخته‌شده او می‌توان به «شیخ‌نشین‌های خلیج فارس»، «جغرافیای سیاسی تنگه هرمز»، «جزایر تنب و ابوموسی»، «جغرافیای تاریخی خلیج فارس»، «بازیگران کوچک در بازی بزرگ: استقرار مرزهای شرقی ایران و پیدایش افغانستان»، «سیاست‌های مرزی و مرزهای بین‌المللی ایران»، «امنیت و سرزمین‌گرایی در خلیج فارس: جغرافیای سیاسی دریایی» و «امیران مرزنشین و مرزهای شرقی ایران» اشاره کرد. مطالعات او درباره مرزهای ایران و مسائل ژئوپلیتیکی خلیج فارس، به‌ویژه موضوع جزایر سه‌گانه ایرانی، بخش مهمی از فعالیت‌های پژوهشی‌اش را دربرمی‌گرفت. مجتهدزاده در آثار و اظهارنظرهای خود با استناد به اسناد تاریخی و استدلال‌های حقوقی، از حاکمیت ایران بر جزایر تنب بزرگ، تنب کوچک و ابوموسی دفاع و تحولات مربوط به این جزایر را در چارچوب تاریخ و جغرافیای سیاسی منطقه بررسی می‌کرد. او همچنین در پژوهش‌های خود به نقش موقعیت جغرافیایی ایران در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی توجه داشت و تلاش می‌کرد پیوند میان تاریخ، جغرافیا، مرزها و تحولات سیاسی را در تحلیل مسائل سرزمینی نشان دهد.

جغرافیا، تاریخ و هویت سرزمینی

یکی از محورهای فکری و پژوهشی مجتهدزاده، بررسی رابطه میان جغرافیا، تاریخ و هویت سرزمینی ایران بود. او در مطالعات خود به این موضوع می‌پرداخت که چگونه عوامل تاریخی، فرهنگی و نمادین در شکل‌گیری و تداوم هویت سرزمینی و موجودیت سیاسی یک کشور نقش دارند. در این چارچوب، نظریه آیکونوگرافی ژان گوتمن، استاد و جغرافی‌دان برجسته‌ای که مجتهدزاده با اندیشه‌های او آشنایی علمی داشت، از جمله مباحث مرتبط با مطالعه جغرافیای سیاسی و نقش نمادها و تصورات مشترک در شکل‌گیری قلمروهای سیاسی است. بررسی این مفاهیم در ارتباط با تاریخ ایران، بخشی از زمینه‌های نظری مطالعات مجتهدزاده درباره تداوم تاریخی و جایگاه سرزمینی ایران را تشکیل می‌داد.

نور؛ آغوش طبیعت و خاطرات بهاری

در کنار فعالیت‌های علمی و پژوهشی، زادگاه مجتهدزاده نیز در خاطرات و نوشته‌های او جایگاه ویژه‌ای داشت. او در نوشته‌ای با عنوان «نوروزهایی خوش که در اندیشه‌اش دوباره جوان می‌شوم» از خاطرات بهاری خود در نور یاد کرده و نوشته است: «بهترین خاطرات بهاری من در آنجا و در آغوش طبیعت مصفای نور شکل گرفت». این یادکرد از نور، وجهی شخصی از زندگی پژوهشگری را نشان می‌دهد که نامش در عرصه علمی بیش از همه با جغرافیای سیاسی، مرزهای بین‌المللی و مطالعات خلیج فارس پیوند خورده بود؛ اما خاطرات زادگاه و طبیعت مازندران نیز بخشی از روایت زندگی او را شکل می‌داد.

هرگز از وطن دل نکند

افشین علا در یادداشت خود بر این نکته تأکید کرده که مجتهدزاده با آنکه از دهه ۵۰ شمسی برای تکمیل تحصیلات عالی و تدریس و تحقیق به انگلستان مهاجرت کرده و در آنجا به مدارج و مناصب عالی رسیده بود، لحظه‌ای از وطن باستانی خویش، ایران و زادگاه محبوبش، نور مازندران دل نبرید و ریشه‌های عمیق پیوندش با جای‌جای این مرز پرگهر را رها نکرد. حتی با وجود برخی بی‌مهری‌ها و ناسپاسی‌ها، به عافیت و راحت دیار فرنگ دل نبست و از سفرهای پیاپی به ایران برای تدریس و سخنرانی و دیدار عزیزان دریغ نکرد. در قبول دعوت دوستداران و جویندگان دانش و اصلاح و اعتلا، برای او بزرگی و کوچکی شهر و محفل و دانشگاه فرقی نمی‌کرد. حاضر بود از عالی‌ترین کرسی‌های تخصصی تحت اختیارش در مغرب‌زمین به تهران و سایر شهرها و حتی روستاها سفر کند تا پاسخی به سؤالات مشتاقان بدهد و گرهی از امور کشور بگشاید. هم از این رو است که دانشجویان و دانش‌پژوهان بسیاری شاهد تدریس و نقش‌آفرینی آن استاد مشفق و رئوف بوده‌اند. از دانشگاه تربیت مدرس پایتخت تا دانشگاه آزاد اسلامی گرمسار، هرجا جویندگان دانش در انتظارش بودند و متولیان امر اجازه می‌دادند، رنج سفر را بر خود هموار می‌کرد و به تدریس و سخنرانی می‌پرداخت.

میراثی از شاگردان و آثار

حاصل دهه‌ها تلاش و خدمت عاشقانه او، شاگردانی ممتاز و آثاری ماندگار است که از خود به یادگار نهاد. اما آنچه در میان تمام مساعی و دغدغه‌هایش بیشتر به آن همت گماشت و در طی آن مسیر خون دل‌ها خورد، اثبات حقانیت ادعا و حفظ اقتدار دیرینه ایرانیان در خلیج نیلگون همیشه فارس به‌ویژه جزایر سه‌گانه ایران بود. دریغا که درست در بحبوحه آتش‌افروزی استکبار جهانی در خلیج فارس و تنگه پرافتخار هرمز، چشم از جهان فروبست. هرچند به نوشته علا، «بیش از این تحمل نداشت که شاهد زخم کینه و شرارت حرامیان بر چهره میهن عزیز خود باشد».

وداع با مرزدار قلم

اکنون آن روح بی‌قرار و جان ناآرام در سایه‌سار احسان و غفران الهی و در جوار پدر و مادر نامدار و نژاده‌اش به آرامش ابدی رسیده است. پدری، چون زنده‌یاد علی مجتهدزاده که از پیشگامان عمران و آبادی شهرستان نور بود و مادری فرهیخته و پرهیزکار، چون زنده‌یاد نیره‌الملوک ملک‌محمدی نوری که رضوان خدا بر آنان باد.

درگذشت پیروز مجتهدزاده، پایان زندگی پژوهشگری است که چند دهه از فعالیت علمی خود را به مطالعه جغرافیای سیاسی ایران و مسائل مرتبط با مرزها و منافع سرزمینی کشور اختصاص داد. آثار او در حوزه ژئوپلیتیک و جغرافیای سیاسی، بخشی از ادبیات پژوهشی این حوزه را تشکیل می‌دهد. از آثار شناخته‌شده مجتهدزاده می‌توان به کتاب‌های «جغرافیای سیاسی تنگه هرمز»، «جزایر تنب و ابوموسی»، «جغرافیای تاریخی خلیج فارس» و کتاب انگلیسی Small Players of the Great Game اشاره کرد. او در نوشته‌ها و سخنرانی‌های خود به دفاع از مواضع ایران درباره نام خلیج فارس و حاکمیت بر جزایر سه‌گانه توجه ویژه‌ای داشت.